

Els nazis 'bons'

A pesar que fa setanta anys que a Nuremberg els aliats escenificaren el càstig al nazisme, la majoria de criminals de guerra no van ser molestats i alguns milers foren fixats pels Estats Units.

Reportatge de Miquel Payeras

Ara que està a punt de complir-se el setantè aniversari de la fi dels judicis de Nuremberg, acabats l'1 d'octubre de 1946 i començats el 20 de novembre de 1945, de segur que molts mitjans de comunicació d'arreu del món aprofitaran per recordar aquells processos contra els nazis com si haguessin estat exemplars. La realitat, però, és més fosca i planteja molts d'interrogants sobre l'actuació des del punt de vista ètic dels Governos democràtics que guanyaren la guerra, perquè s'estimaren més tancar els ulls i deixar sense càstig la immensa majoria dels criminals de guerra. No pocs dels quals fins i tot van ser coaptats per les autoritats aliades com a col·laboradors a canvi de viure tranquil·lament. Alguns altres arribaren a ser funcionaris de la nova (1949) República Federal d'Alemanya (RFA). I un nombre ignot però important foren extrets il·legalment del país per portar-los als Estats Units, on visqueren plàcidament fins a la seva mort posant els seus coneixements i habilitats al servei de l'Oncle Sam.

Pocs castigats

Quan la Segona Guerra Mundial acabà, el 8 de maig de 1945 –a la Unió de Repúbliques Socialistes Soviètiques (URSS) es commemorava el dia 9–, els serveis d'intel·ligència francès, britànic, nord-americà i soviètic ja tenien elaborades llistes de nazis que volien capturar per

portar-los davant de tribunals o executar-los de manera sumària. Val a dir que els governs vencedors acordaren el mes de juliol següent, en la Conferència de Potsdam, renunciar a les execucions sumàries. Milers i milers de noms formaven part d'aquelles llistes. Amb l'ocupació efectiva de tot Alemanya i la caiguda en mans dels vencedors dels arxius de les seus centrals del partit nacionalsocialista, de les SS, de l'administració oficial, de l'exèrcit... el nombre de sospitosos d'haver estat actius nazis amb possibles responsabilitats penals s'elevà en progressió geomètrica. No en queden dades. Tot i així, s'ha especulat amb xifres que podrien arribar als 150.000 efectius; d'altres fonts parlen de 100.000... en qualsevol cas, molta gent. Segons ha publicat la Confederació d'Associacions Israelites, les autoritats franceses, britàniques i nord-americanes elaboraren fitxes de més de 80.000 alemanys que haurien d'haver estat jutjats pel seu paper durant el règim d'Adolf Hitler i la guerra, ja que tingueren algun tipus de paper actiu en l'Holocaust o bé en execucions massives de civils. Això només en el territori que seria després la República Federal. Se'ls hi hauria d'afegir el nombre desconegut de l'altra zona del país, sota control soviètic.

De tota aquesta gernació només una petita part va ser jutjada. Fou una constant en tots els processos que s'obriren. S'acusà formalment molta menys

gent de la que ho mereixia. Per exemple, quan començaren els famosos judicis de Nuremberg, les diferents fiscalies elevaren al tribunal moltes més peticions de processament de les que finalment els magistrats acceptaren. Com és conegut, el procés més famós portà a la banqueta dels acusats els vint-i-quatre principals jerarques nazis detinguts, amb el resultat de dotze condemnats a mort –Herman Göring, Alfred Jodl, Wilhelm Keitel, Joachim Von Ribentrop...–, tot i que un ho fou en absència –Martin Borman, que havia mort quan intentava fugir de Berlín, cosa, però, que no va ser confirmada oficialment fins els anys 70–, tres a cadena perpètua –només la complí completa Rudolf Hess–, quatre a penes que anaven dels deu als vint anys de presó, tres d'absolts i dos més que no foren condemnats, un per haver-se suïcidat i l'altre –el gran empresari industrial Gustav Krupp, les empreses del qual fabricaren molt armament per a l'exèrcit nazi– perquè patia demència senil. D'aquest procés tothom n'ha sentit a parlar. Però no de la resta de judicis celebrats entre 1945 i 1946 a les zones d'ocupació britànica, nord-americana i francesa: de poc més de 5.000 persones que foren finalment inculpades –sobre les 80.000 que ho haurien d'haver estat, segons la confederació jueva citada– només 486 van ser executades. Un baixíssim percentatge que dóna justa idea de la voluntat de les autoritats occiden- →

A Nuremberg (foto de sota) només es castigaren una infinitesimal part dels criminals nazis. La immensa majoria quedaren lliures i mai no foren molestats per la justícia.

→ tals de passar pàgina tot d'una que poguessin.

Selectes veus de la judicatura nord-americana s'aixecaren contra tots aquests processos perquè a parer seu no foren sinó una farsa. Va ser el cas, entre d'altres, del cap de Justícia del Tribunal Suprem dels Estats Units, Harlan Fiske Stone, i de William O. Douglas, associat del mateix tribunal. Argumentaven que tenien molta voluntat propagandística i poca o gens voluntat de justícia. En efecte, tot indica que van ser una mena de pantalla que volia mostrar al món que les potències guanyadores feien "justícia" castigant els principals nazis detinguts, però en realitat rere de la propaganda s'amagava la voluntat d'oblidar-se de la resta de criminals de guerra. Segons la confederació hebrea esmentada "el major problema al respecte dels judicis de criminals de guerra a la RFA i a Àustria ha estat que les sentències han resultat exageradament clementes en proporció als crims comesos".

El criminal de guerra nazi Wernher Von Braun va ser el pare de la cursa espacial dels Estats Units i, per tant, artífex de l'arribada dels estatunidencs a la Lluna el 1969. Reinhard Gehlen va ser el comandant en cap de l'espionatge militar nazi durant la Segona Guerra Mundial i posteriorment creà una xarxa d'espies per a la CIA, formà grups terroristes anticomunistes a Grècia i Itàlia, organitzà la fugida de nazis i dissenyà i presidí el primer servei d'intel·ligència de la República Federal Alemanya.

Aquesta clemència va ser deguda al desig de les autoritats nord-americanes, britàniques i franceses de tancar la fase de càstigs amb extrema rapidesa. Les desavinences amb l'URSS aconsellaven fer els ulls grossos amb la majoria dels criminals seguidors de Hitler. S'estava creant el que Winston Churchill batejà com "el teló d'acer" que separava Europa, i per extensió el món, entre la democràcia i el comunisme. Els enemics havien mudat: ara eren els rojos, no els nazis.

Nazis 'bons'

En aquell context de tensió creixent entre el bloc comunista, liderat per l'URSS, i el democràtic, sota la direcció dels Estats Units, aquest tipus de nazis *bons* o si més no útils –o sigui científics, metges, enginyers... però també militars, jutges, policies, buròcrates, espies i un llarg etcètera– van ser un objectiu molt preuat pels serveis d'intel·ligència i els Governos aliats. N'importaren tants com pogueren cap als respectius països i en contractaren moltíssims més *in*

situ, sobretot a partir de la creació de l'RFA.

El cas més espectacular de nazi reconvertit en una mena d'heroi de la nova República Federal fou el de Reinhard Gehlen. Durant la guerra va ser general en cap del contraespionatge de la Wehrmacht, les forces armades unificades creades pel règim nazi que substituïren les Reichswehr o forces armades de la República de Weimar. Fou reclutat pels Estats Units el 1945 per crear una xarxa d'espies –anomenada Organització Gehlen, formada majoritàriament per nazis– a l'Europa comunista que servia els interessos de Washington i de Londres. També es convertí en un element clau per a l'organització de grups terroristes anticomunistes a Grècia i Itàlia durant la Guerra Freda sota la direcció de la CIA. A més, se'l considera un dels fundadors d'ODESSA (Organisation der ehemaligen SS-Angehörigen o Organització d'Antics Membres de les SS), la xarxa de fugida d'Alemanya de criminals nazis cap a Espanya, Egipte, Síria i Amèrica del

Sud. Mai no fou molestat per la justícia. Arribà a ser l'organitzador i president de la Bundesnachrichtendienst (BND), el primer servei d'intel·ligència que va tenir la República Federal. Va morir el 1979 essent considerat un gran servidor del nou Estat germànic occidental.

La hipocresia aliada respecte dels nazis fou tan intensa com que el mes de setembre de 1945 –just quan començaven els judicis de Nuremberg– ja s'instal·laren a Texas (EUA) els primers set científics criminals de guerra extrets il·legalment i secretament d'Alemanya per part de l'antecedent de la CIA, l'Oficina de Serveis Estratègic (OSS): Wernher von Braun, Erich W. Nuebert, Theodor A. Poppel, August Schultze, Eberhard F. M. Rees, Wilhelm Jungert i Walter Schwidetzky. Eren especialistes en coets, els creadors de les V-1 i V-2 que terroritzaren Londres. Van dissenyar els engins i, a més, en dirigiren la construcció per part de desenes de milers presoners de guerra, la majoria dels quals moriren per l'esforç, la mala alimentació i els maltractaments. Als Estats Units aquest grup de científics, sota el liderat de Von Braun, inicià el programa

que portà a l'arribada dels estatunidencs a la Lluna el 1969.

Darrere aquest primer *paquet* en vingueren d'altres. Ja al març de 1945 s'havia posat en marxa l'operació Overcast que tenia per objecte, sota direcció de l'OSS, de localitzar i entrevistar científics nazis especialistes en coets i *evitar* que caiguessin en mans de l'URSS. En acabar

DELS POC MÉS DE 5.000 NAZIS INculpATS, DELS 80.000 QUE HO HAURIEN D'HAVER estat, NOMÉS 486 VAN SER EXECUTATS

la guerra, aviat el volum de l'operatiu va créixer tant que els caps d'intel·ligència li canviaren el nom pel de *Paperclip*: operació que pretenia extreure d'Alemanya secretament tots els científics nazis que haguessin excel·lit en "el disseny i construcció de coets, armes químiques, aviació i experimentació mèdica".

No se sap quanta gent es deslliurà, d'aquesta manera, d'assumir responsabilitats pel seu paper durant el règim de Hitler i la guerra. S'ha parlat de xifres que van d'un a dos milers de científics, i les respectives famílies. Però no n'hi ha dades fiables. Perquè, quan el 1958 la revista *Time* publicà un ampli reportatge sobre el particular, en especial referit al criminal de guerra Von Braun, el Govern decretà un allargament de la classificació ultrasecreta per a tota l'operació. Protecció que avui continua vigent en alguns aspectes. Per cert, un any més tard, el 1959, catorze després d'acabada la guerra, encara entraren als Estats Units 94 nazis sota la protecció de *Paperclip*.

A banda de la voluntat de tancar l'escàndol per part de l'administració també s'ha de dir que l'opinió pública no reaccionà contra l'operació. Als Estats Units de finals dels anys 50 allò dels nazis era ja part de la història, mentre que la por de les bombes atòmiques de l'URSS es vivia diàriament. La Guerra Freda serví per tapar la vergonya de la *importació* de nazis *bons*. •